

EXAMENSARBETE

Hösten 2007

Lärarytbildningen

Flickor är gnabbiga och gnälliga medan pojkar bara springer och slåss

En undersökning om sex förskollärares syn på genus och
konflikthantering

Författare

Annika Johansson
Hanna Säbrink

Handledare

Lennart Leopold

Flickor är gnabbiga och gnälliga medan pojkar bara springer och slåss

En undersökning om sex förskollärares syn på genus och konflikthantering

Abstract

Syftet med denna uppsats är att synliggöra förskollärarnas tankar och synsätt kring hur de uppfattar att de behandlar barnen ur ett genusperspektiv i konfliktsituationer. Undersökningen är baserad på en litteraturstudie och intervjuer av sex förskollärare. De är verksamma på tre olika småbarnsavdelningar i förskolan. Resultatet visar att de flesta förskollärarna anser sig behandla flickor och pojkar likadant i konfliktsituationer. Men de är överens om att hade de blivit observerade av en objektiv individ, hade kanske deras handlande visat sig vara annorlunda. Vår slutsats är att pedagoger måste bli medvetna om sitt förhållningssätt i konfliktsituationer ur ett genusperspektiv. För att de sedan ska kunna behandla barnen lika och inte beroende på vilket genus de har.

Ämnesord: Genus, konflikthantering, flickor, pojkar, förskollärare, pedagoger, förskolan

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	3
1. Inledning	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Syfte	5
2. Forskningsbakgrund	6
2.1 Genuspedagogik – ett förhållningssätt?	6
2.2 Flickor och pojkar	8
2.3 Pedagogens arbete med genus	10
2.4 Konflikt - en definition	11
2.5 De vanligaste bakomliggande orsakerna till konflikter	12
2.6 Regler - ett sätt att förebygga?	13
2.7 Hur kan pedagogen hantera konflikter?	13
3. Problemformulering	17
4. Empiri	18
4.1 Metod	18
4.1.1 Metodiska överväganden	18
4.1.2 Urval	18
4.1.3 Datainsamling och bearbetning	19
4.1.4 Etiska ställningstaganden	19
4.1.5 Kritiska reflektioner kring val av metoder	20
4.2 Resultat	21
4.2.1 Genusskillnader	21
4.2.1.1 Flickor	21
4.2.1.2 Pojkar	21
4.2.1.3 Skillnader mellan flickor och pojkar	22
4.2.1.4 Tolkning	23
4.2.2 Konflikt i olika situationer	24
4.2.2.1 Konflikt	24
4.2.2.2 Konflikter mellan pedagog och barn	24
4.2.2.3 Orsakerna	25
4.2.2.4 Tolkning	26
4.2.3 Pedagogens roll i genus och konflikthantering	27
4.2.3.1 Konflikthantering pedagog - barn	27
4.2.3.2 Bemötandet flickor respektive pojkar i konfliktsituationer	28
4.2.3.3 Förebyggande av konflikter	28
4.2.3.4 Tolkning	29
5. Diskussion	31
5.1 Vidare forskning	34
6. Sammanfattning	35
7. Referenslista	36
Bilaga 1	38
Bilaga 2	39

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Läroplanen för förskolan (Lpfö 98) poängterar att vi ska ge flickor och pojkar samma förutsättningar i alla situationer. Pedagogerna ska se barnet som det är och inte värdera efter dess kön och påverka barnet därefter. När barnet hamnar i konflikt med andra barn eller med pedagogerna är det viktigt som pedagog att vägleda barnet i hur den ska hantera konflikten på ett bra sätt. Därför är det viktigt att vi börjar hos de yngsta barnen. Det här leder till att vår undersökning kommer att baseras på pedagogers tankar och synsätt som arbetar på småbarnsavdelningar, där barnen är i åldrarna 1-3 år.

Vårt samhälle strävar idag mot att allting ska vara jämställt mellan kvinnor och män, båda ska ha samma förutsättningar och förmåner. Förskolans värld domineras av kvinnor, männen är få. Enligt Statistiska Centralbyrån är 96 procent av förskollärarna kvinnor. (www.scb.se)

Genus är därför ett ämne som ligger i tiden och diskuteras på många arbetsplatser. I förskolan ska genuspedagogiken vara till för pedagogerna anser John och von Sabljar (2006). Pedagogerna måste veta vad de själva anser vara kvinnligt och manligt för att därefter kunna ta genusfrågorna till diskussion. När pedagogerna vet var de står i dessa frågor kan de senare bjuda in barnet i diskussioner om genus beroende på var barnet befinner sig och vilken ålder det har. I vår uppsats valde vi att fokusera på konfliktsituationer eftersom det är intressant att höra om hur pedagoger anser sig bemöta och hantera barn beroende på barnets kön i konfliktsituationer.

Denna studie kan vara ett underlag för att sätta igång diskussioner om vilket förhållningssätt pedagoger har i genusfrågor och hur de behandlar flickor och pojkar i konfliktsituationer utifrån ett genusperspektiv.

1.2 Syfte

Syftet med denna uppsats är att synliggöra förskollärarnas tankar och synsätt kring hur de uppfattar att de behandlar barnen ur ett genusperspektiv i konfliktsituationer.

2. Forskningsbakgrund

I forskningsbakgrunden valdes att först fokusera på att förklara begreppet genus. Vidare tas det upp hur teoretikerna skiljer på flickor och pojkar samt vilken roll pedagogerna ska ha i arbetet kring genus. Därefter definieras och diskuteras begreppet konflikt samt vilka orsaker teoretikerna anser ligga bakom konflikterna. Denna del avslutas med avsnitt om hur konflikter kan förebyggas och hanteras.

2.1 Genuspedagogik – ett förhållningssätt?

Kön beskrivs som det biologiska könet, det vill säga antingen flicka eller pojke. Genus beskrivs som det sociala könet det vill säga det som är typiskt för kvinnligt och manligt (Henkel 2006). Tallberg Broman (2002) anser att beroende på var någonstans individen befinner sig i världen måste den anpassa sig efter olika kulturers syn på kvinnor och män.

Genus beskriver de problematiserade relationerna mellan män och kvinnor och tydliggör maktaspekten i relationen. Vad som är kvinnligt respektive manligt, pojkkänt/flickkänt är relaterat till sammanhang, men återskapas i ett hierarkiskt och könsåtskiljande mönster. (Tallberg/Broman 2002, s 26)

Att arbeta som pedagog är ett stort ansvar eftersom de kan påverka hur barnen uppfattar genus. Det är viktigt att som pedagog sträva mot att benämna och bemöta flickor och pojkar likadant i vardagen. Således även hur de bemöter arbetskollegor så att detta med manligt och kvinnligt inte blir märkvärdigt och annorlunda (a.a.). Svaleryd (2002) nämner att genus är det begrepp som beskriver vad man/manligt och kvinna/kvinnligt är. Det är även något som är förknippat med vår kultur det vill säga hur kvinnor och män behandlades förr i tiden och vårt biologiska kön. Individen formas efter sitt genus genom dess kulturella arv och hur dess sociala umgänge ser ut. Allt kan ändras och alla föreställningar kan förändras. Enligt genusforskningen är könet ofta påhittat och det är människor som alltid vill anmärka på vilka likheter och skillnader som kan finnas mellan könen (a.a.).

När pedagoger ska arbeta med genuspedagogik i förskolan ska de utgå ifrån det enskilda barnet. Barnet ska uppmuntras i situationer som det inte brukar vara i och barnets kön ska inte ha någon betydelse för hur pedagogen bemöter och inspirerar barnet. (John, & von Sabljar 2006, *Jämställdhet gör världen rikare*)

Man brukar använda två begrepp för att beskriva den traditionella kvinno- respektive mansrollen: intimitet och autonomi. Detta begreppspar utgör grunden för det kompensatoriska förhållningssättet. Intimitet står för förmåga till närhet och att kunna sätta ord på känslor, lyhördhet, empati och omsorg. Autonomi står för självständighet, förmåga att göra sin röst hörd, att ta plats och våga experimentera och tävla. I vårt samhälle behöver vi var och en omfatta båda dessa fält. Först då kan kvinnor och män mötas i familjen, i arbetslivet och i världen på lika villkor. (John, & von Sabljar 2006, s 53, *Jämställdhet gör världen rikare*)

Henkel (2006) poängterar att det som ofta tas upp i diskussionen om jämställdhet är att den alltid bottenar i om det beror på det biologiska arvet eller den sociala miljön. Syftet med att diskutera jämställdhet är att människan ska bli medveten om det sociala könet och att dess tankar förs fram, så att medvetenheten kring vad som är kvinnligt/manligt blir synligt trots de förväntningar vissa kön har. Svaleryd (2006) påpekar att det är svårt att ta bort dessa föreställningar om vad som är manligt och kvinnligt eftersom vårt samhälle redan är uppbyggt på dessa förväntningar och det ligger djupt historiskt inom oss. Därför är det svårt att bryta dessa normer och beteenden, när människan ändå blir placerad i vissa fack beroende på vad som är kvinnligt respektive manligt.

Skolverket (1999) förklarar könsroll och könsidentitet som två olika saker. Könsrollen är det som närmiljön sätter upp och förväntningarna på vad som är manligt respektive kvinnligt. Könsidentitet är vad individen anser vara manligt respektive kvinnligt. När ett barn växer upp formas dessa tillsammans och beroende på vilket kön barnet har och hur det förväntas att vara. Detta leder sedan till att barnet blir stärkt i sin könsidentitet. Könsidentiteten påverkas inte av vilken attityd eller åsikter personen har utan dessa kan variera.

Wahlström (2005) tar upp en situation där en pedagog bakar tillsammans med barnen. Pojkarna sitter närmast bakmaskinen för att de ska kunna sysselsätta sig med att sköta knapparna. Flickorna får vara hjälpredor genom att hämta saker som pedagogen inte kommit ihåg. Uppdelningen runt maskinen är även att barnen sitter blandade flickor pojkar. Författaren analyserar situationen som så att flickorna får hålla reda på pojkarna under bakningen. Pojkarna får uppmärksamhet av pedagogen genom att de får hjälpa till med uppgifter som hela barngruppen skulle ha fått prova på. Wahlström avslutar med att det är såhär det fungerar i barngruppen när pedagogen vill att det ska vara lugn stämning.

2.2 Flickor och pojkar

Under barnets uppväxtperiod söker de efter att forma och skapa sin egen könsidentitet. Detta är en mycket betydelsefull och ömtålig period i barnets liv och det är därför viktigt att barnet umgås och möter människor som har en bred kunskap och medvetenhet (Svaleryd 2002). Wahlström (2005) ställer frågan hur vuxna skapar de omgivningarna som gör att barnen formas till typiska flick- och pojkroller. Författaren påstår att det handlar om att vuxna räknar med att flickor och pojkar ska uppföra sig på ett visst sätt, därför behandlar de dem olika utan att de själva vet om det.

Tallberg Broman (2002) anser att barn lär sig av sin omgivning hur de skall bete sig som flicka eller pojke. De uppmärksammar hur andra beter sig, vilket språk som används och hur människor tar kontakt med varandra. Barnen går igenom en personlig utveckling för att kunna välja mellan olika identiteter. Rithander (1991) menar att den omgivning som barnen möter ger föreställningar om hur de ska bete sig och vad som accepteras beroende om individen är flicka eller pojke.

I social inlärningsteori är belöningar, att ignorera och att bestraffa olika beteenden viktiga för att utveckla ett könsspecifikt beteende (Rithander 1991, s11).

När barns lek och intressen studeras, vare sig det är hemma eller i förskolan, kan den vuxne se att både flickor och pojkar uppfattar vad som skiljer sig mellan könen. Barnet har fångat upp de vuxnas förutfattade meningarna om hur flickor och pojkar ska se ut och bete sig. (Svaleryd, 2002).

Rithander (1991) förklarar att flickor tycker om att leka låtsaslekar och ofta klär ut sig i leken till olika sorts karaktärer. De leker ofta familjelekar eller lek där omsorg ingår, till exempel med djur och dockor. Flickor startar ofta upp aktiviteter, exempelvis teckna, klippa och leka med lera och hjälper ofta pedagogen om något behöver göras, till exempel hålla reda på barnen och se efter så att regler följs. Svaleryd (2002) menar att flickor ofta har nära vänner och har en bästa kompis som de kan anförtro hemligheter. Tallberg Broman (2002) anser att eftersom flickorna ofta får höra att de är bättre än pojkarna kan detta bidra till att det kan bli provocerande, när vuxna börjar jämföra flick- och pojkgrupper. Månsson (2002) hävdar att flickor utvecklas tidigare i sin självständighet än pojkar. Eftersom pedagogerna ofta ger

flickor mer förtroende att klara sig själva och inte vara beroende av dem. Pojkarna får mer beröm, uppmärksamhet och närhet för att de ska kunna utveckla denna egenskap.

Rithander (1991) beskriver pojkarnas lek som högljudd och de leker ofta olika konstruktionslekar som till exempel att bygga båtar. Pojkar vill ofta ta reda på hur något fungerar och hur sakerna används. De leker ofta fantasilekar som bottenar sig i olika teman och inspireras från tv-program, som till exempel, Stålmannen. Lekarna bygger ofta på äventyr, att de ska vara farliga eller att det kommer olika sorters hot som de bekämpar. Svaleryd (2002) tillägger också att pojkarna ofta leker avlägset ifrån pedagogerna och leken bottenar sig ofta i rörelse, till exempel att de fångar, tävlar och jämför sig med varandra. De leker ofta i stora grupper, där rangordning av barnen styr leken, det vill säga den som har mest ”makt” bestämmer. Tallberg Broman (2002) menar att när pojkar leker sina högljudda, annorlunda lekar och bryter mot lekreglerna får de fler tillrättavisningar av pedagogerna än när flickor leker samma lekar. Men pojkarna får gå längre in i leken eftersom de är pojkar och detta accepteras mer. Pedagogerna ger mer tid åt pojkarna eftersom de anses behöva mer tid och hjälp. Svaleryd (2002) poängterar att när pedagogen alltid sätter pojkarna i centrum och hjälper dem före flickorna synliggör pedagogerna att pojkarna går först. Detta skapar en maktkamp mellan barnen eftersom pojkarna blir då viktigare än flickorna. Även Månsson (2000) har kommit fram till att förskolepersonal ger mer tid åt att hjälpa pojkarna eftersom de behöver mer tillsyn och uppmärksamhet än flickor.

Barn ser ofta upp till personer som har samma kön som barnet själv har. Ibland när dessa personer som barnet ser upp till har olika sorts makt i en grupp, brukar den person som har mest att säga till om, bli barnets förebild och då spelar könet mindre roll. Flickor och pojkar studerar sina förebilder för att förstå hur de ska bete sig i sin omgivning. De försöker eftersträva detta, och de kan då få en bild om hur det motsatta könet fungerar. (Rithander 1991). John och von Sabljar (2006) instämmer i att barn gör som sina förebilder gör och i detta fall är det de vuxna omkring barnet. Dessa vuxna representerar vad som accepteras, hur man beter sig och vilka olika åsikter som finns i samhället.

2.3 Pedagogens arbete med genus

Lenz-Taguchi (2003) poängterar att barn idag ofta är på förskolan eller någon annan form av skolverksamhet och befinner sig där en längre tid under dagen. Det är därför viktigt att pedagogerna är medvetna om att de skapar och sätter normer för hur barnet uppfattar sin könsroll och att de kan påverka barnets könsidentitetsutveckling. Kjellberg (2005) anser att eftersom pedagoger ska följa läroplanen ligger stor vikt på hur de hanterar ämnena kön och könsuppfattning. Det är pedagogerna som ska arbeta med att förmedla vad som är kvinnligt och manligt i en diskussion med barnen. De ska bemöta barnen på ett sådant sätt att det inte ska spegla den yttre personligheten, utan det är det inre som ska uttryckas. Pedagogerna lägger grunden till hur barnen uppfattar vad som är kvinnligt och manligt, och därför behöver de tänka på hur de värdesätter och hur de tilltalar andra människor. John och von Sabljar (2006) menar att barn ska gå i en skola för alla, detta innebär att det inte skall spela någon roll om du är pojke eller flicka. Barnet ska ha samma förutsättningar och ska ha samma förväntningar på att lyckas.

Svaleryd (2002) anser att beroende på hur individer är biologiskt formade växer de in i roller som är typiska för det kön de har. Beroende på om individen är pojke eller flicka fostras de automatiskt in i olika förväntningar på vissa saker, vilka intressen som finns och hur allmänheten bemöter detta. Barn lär sig att läsa av dessa koder och utefter dessa förhåller sig barnet sig till det som är typiskt till det som förväntas av det könet som barnet har.

Kjellberg (2005) påpekar att pedagogen hela tiden måste reflektera över och tänka på vad de själva anser viktigt, vilka normer och regler de lever efter, för att nå ut med vilken jämställdhetssyn de har. Öhman (2003) påtalar att när pedagoger pratar med små barn är det viktigt att de förklarar med enkla ord och inte försvåra dialogen genom att göra olika saker samtidigt som de diskuterar med barnet. De måste vara raka och det som de vill säga måste vara lätt att förstå för barnet.

Tallberg Broman (2002) anser att pedagoger har stor makt att påverka hur barn betar sig i förskolan. I vilken utsträckning beror på barnets kön och hur deras olika beteenden accepteras i olika situationer. Både Svaleryd (2002) och Tallberg Broman (2002) menar att pedagogerna ibland gör flickorna till små extrafröknar som ska hjälpa till att hålla ordning på de övriga barnen. I sin utveckling anser flickor sig vara mer som ett vi än ett jag, de identifierar sig då med en kamrat eller i vissa fall också flera. Det kan bero på att pedagogerna ofta använder vi

som term när de pratar om det specifika barnet om vad det har varit med om. Detta är något som även Månsson (2000) resonerar om, ”pojarna fostras till individualister och flickorna till kollektivisterna”.

Rithander (2006) påpekar att det inte bara är förskolans uppdrag att påverka att det ska bli en bättre jämställdhet mellan könen utan det är hela samhällets ansvar. Men eftersom förskolan är en del av samhället ska pedagogerna efter deras förmåga påverka så mycket som möjligt.

2.4 Konflikt - en definition

Översätts det latinska ordet *conflictio*, blir det sammanstötning (Öhman 2003). Detta innebär att två parter som inte har samma åsikter inom ett ämne som är viktigt för dem, kan komma att hamna i ett dilemma då det uppstår meningsskiljaktigheter. Maltén (1998) anser att en konflikt uppstår i olika situationer då två parter har olika mål i till exempel intressen, synsätt och värderingar. Författaren anser dock att konflikter också kan ha en positiv sida, eftersom de kan få oss att reflektera, se på oss själva och våra egna tankar och även bidra till nya utgångspunkter i vårt framtida arbete. Öhman (2003) poängterar att den största delen av en konflikt ledsagas av våra innersta känslor och styrs av våra tidigare erfarenheter. Individer känner att någonting händer inom eller omkring dem som gör att det uppkommer till exempel ilska, rädsla eller beslutsamhet inför något som de känner är rätt. Enligt Brännlunds (1991) teori om konflikter, består våra känslor upp till 90 % av vårt agerande. Det vill säga att om två personer har olika uppfattningar om en situation där den ena inte förstår den andres synvinkel eller inte känner sig respekterad för sin åsikt kan det uppstå en konflikt.

När det gäller att berätta om eller försöka reda ut en konflikt, fastnar vi ofta vid vad det var som hände. Det är i och för sig viktigt, men för att kunna förstå varför konflikten blev så stor, eller varför individerna reagerade så starkt, måste vi också se på vilken roll känslorna har spelat. (Wahlström 1996, s 41)

I en barngrupp där det råder mycket konflikter kan det finnas en brist på känsla för gemenskap och självkänsla bland barnen. Därför anser Åhs (1998) att pedagogen ska se bråk, mobbning, konflikter och slagsmål som ett tecken på att det är något som inte stämmer i barngruppen. En faktor till detta kan vara att barnen inte har lärt sig hur de ska bete sig mot varandra.

2.5 De vanligaste bakomliggande orsakerna till konflikter

Carlander (1989) och Öhman (2003) tar upp fem av de vanligaste anledningarna till att det uppstår konflikter.

- När två individer har olika intressen i en fråga eller situation.
- När det förekommer olika värderingar, ett exempel kan vara att en person har en uppfattning om hur en viss situation ska behandlas och den andre personen har en helt annan vision om hur det ska vara.
- Brist på uppmärksamhet, ett exempel på att detta kan vara att ett barn vill bli mer sedd av pedagogerna och därför skapar barnet konflikter med andra barn, för att göra sig hörd i barngruppen och bli synlig för pedagogerna.
- Situationer då till exempel ett barn har en leksak och andra barn vill ha den specifika leksaken. De andra barnen försöker då komma in i leken genom att ta över den och tvingar barnet att lämna ifrån sig leksaken till dem och vara med på deras lek istället
- Om en vuxen försöker hindra ett barn i deras lek kan detta leda till konflikt.

Enligt Wahlström (1996) beror de flesta konflikter som människor utsätts för på oklarheter. Alla individer har sina egna uppfattningar om hur de vill att saker och ting skall genomföras och detta kan leda till att de misstolkar varandra och en konflikt uppstår. Carlander (1989) menar att vare sig det är en stor eller en mindre konflikt så behöver det inte bara vara en orsak till att den har uppkommit utan det kan vara flera. Uppkomsten av konflikten kan därför ligga hos en eller flera individer som känner en konflikt inom sig och kan ansättas på olika sätt. När en individ upplever en inre konflikt inleder det oftast konflikter med andra individer (Carlander 1989).

Fördelningen av kvinnor och män i en grupp kan påverka hur konflikterna hanteras, därför kan en blandning av båda bilda det bästa arbetsklimatet. I de tidiga åldrarna kan tendenser redan synas, hur flickor och pojkar hanterar sina konflikter olika. Flickor löser sina enskilt och oftast inte på en gång. De är även dåliga på att kommunicera med varandra när de inte är överens om något, medan pojkarna löser sina genom att hota, vara elaka eller slåss. De hanterar ofta sina konflikter direkt när de inträffar. Detta handlande från barnen kan följa med dem genom uppväxten ända tills de blir vuxna om inte någon ingriper och lär dem att hantera konflikterna på ett bra sätt (Wahlström 1996).

2.6 Regler - ett sätt att förebygga?

När många individer ska vara tillsammans i till exempel en barngrupp med tre till fyra pedagoger och 20 barn är det viktigt att det finns regler och värderingar om hur gruppen ska fungera. Alla i gruppen skall bestämma vilka regler som är viktiga och komma fram till dem tillsammans. "Regler och rutiner skapar trygghet" (Öhman 2003, s 225). För att alla barn i gruppen skall få en förståelse för reglerna som skall följas måste de vara enkla och ha en betydelse för barnen. Reglerna får inte heller vara många så att barnen får svårt att komma ihåg dem. Det är även av yttersta vikt att ingen särbehandlas utan att reglerna innefattar alla i gruppen, även pedagogerna. Öhman anser att det är viktigt att vuxna är konsekventa i konfliktsituationer med barnen. När barnen är små är det vanligt att de testar gränserna genom att skapa konflikter med vuxna. I dessa situationer brukar de vuxna bara säga "nej" till barnen, istället för att resonera med dem. När detta inträffar är det viktigt att de ger dem ett tydligt budskap. Annars kan det vara svårt för de små barnen att förstå vad de menar (Öhman 2003).

2.7 Hur kan pedagogen hantera konflikter?

Enligt Maltén (1998) finns det fyra strategier och förhållningssätt när konflikthantering diskuteras.

- **Defensiva strategier**, den här strategin innebär att individer försöker ignorera konflikterna och inte bry sig om att reda ut dem. En enkel utväg här kan även vara att peka ut en individ som blir ensam skyldig till ett problem.
- **Makt och tvångsstrategier**, här handlar det om att den som är starkast eller blir minst utsatt för press vinner. Detta är vanligt när två eller fler individer ingår i till exempel ett arbetslag eller en barngrupp och därför måste komma överens.
- **Rituella strategier**, när det uppstår en konflikt riktas uppmärksamheten mot något annat ämne som det inte bildas några konflikter kring. Exempelvis kan pedagogen försöka få barnet att göra något annat istället, som att sätta sig och måla eller pussla. Pedagogen försöker få barnet att tänka på något annat som inte har det minsta med problemet att göra.

- **Samverkansstrategier**, som enligt författaren är den bästa strategin som utgår från tre punkter. Först genomförs ett problemlösande samtal. Om inte det fungerar tillgrips vidare förhandlingar. Där är det sedan viktigt att kommunicera mer och försöker lösa problemet tillsammans. Om även detta gör att ingen kommer fram till någon lösning blandas en tredje individ in som känner de som är inblandade i konflikten. Den personen kallas medlare och ska se till att konflikten löses utan att ställa sig på någons sida. Om till exempel två barn under en längre tid har haft en återkommande konflikt får en pedagog ta bort dessa barn ur barngruppen. Sedan får pedagogen och barnen sätta sig ner och komma fram till varför de är i en konflikt och diskutera hur de gemensamt kan lösa problemet.

Maltén (1998) tar upp tre metoder när det gäller konfliktlösning mellan två individer. I den första metoden som handlar om att den ene vinner och den andre förlorar och att det är den som vinner som har maktpositionen. Ett exempel där detta kan utspela sig är i förskolan/skolan, där det är läraren som bestämmer om vad som är rätt och fel. Den andra metoden handlar om att det är den andre som vinner och den första som förlorar. Eftersom den är rädd att förlora vänskapen med den andre och orkar inte diskutera mer. Det här leder till att den förste inte ser sig själv som värdig till att ha rätt i konfliktlösningen. Den tredje metoden innebär att bägge vinner. De diskuterar sig fram till en lösning som tillfredsställer bådas behov. De blir jämställda och detta kan vara gynnsamt för framtiden om det skulle komma fler konfliktsituationer mellan dem. Maltén anser att det bara finns en metod som är lämplig att använda och det är den tredje metoden.

De alternativa målen vid konflikthantering är enligt Carlander (1989):

- Att öka medvetenheten hos dem som är inblandade i konflikten
- Att rikta uppmärksamheten på gemensamma övergripande mål,
- Att träna sig i konfliktlösning,
- Att pröva olika typer av förändringar (t ex organisatoriska)
- Att medla mellan de inblandade parterna (Carlander 1989, s 5)

När barnen inte håller sig till reglerna är det viktigt att pedagoger inte ignorerar detta. Detta är ett av stegen i Öhmans (2003) konflikthanteringsmodell. Författaren anser att frågan ”när” alltid är ett dilemma i förskolan och med detta menar hon, vid vilka tillfällen ska de vuxna gå in i konflikterna? Om pedagogerna eller de vuxna inte visar barnen hur de ska förhålla sig i konflikter, kommer barnen inte heller lära sig hur de ska hantera dem. Ett annat steg är att lyssna till alla versioner, som kommer från de två eller flera som är inblandade i konflikten.

Genom att varje barn får utrymme att berätta hur det upplevde situationen i samspel med dig, så ger du barnet möjlighet att utveckla sitt tänkande (Öhman 2003, s 237).

Det är också viktigt att respektera och möta barnen i deras känslor, till exempel om de är arga behöver pedagogen gå in och visa att de förstår genom att berätta det för barnet. Pedagogen kan även ge dem exempel på hur de skulle kunna lösa konflikten på ett bra sätt. Att föra en dialog med barnet om vad som hände kan bidra till att komma närmre sanningen. Pedagogen bör vara tydlig och tala med barnet, genom att berätta vad den anser i sammanhanget och lyssna till vad barnet tycker och därefter resonera om det tillsammans. Ett steg är att ge barnen hopp om att de kommer att bli sams genom att berätta det för dem utan att sätta press på dem att de måste bli vänner igen direkt. Öhman betonar vikten att barnen själva får bestämma och känna efter "när" de vill bli vänner igen, genom att berätta för dem att de kan prata med varandra efter att de har lugnat ner sig. Det sista steget som författaren beskriver är att barnet aldrig ska tvingas till att be om förlåtelse. Barnet kan då tro att säga ordet förlåt, blir som ett sätt att straffas, för att de har varit i konflikt. Pedagoger måste vara en förebild för barnet när de hamnar i konflikt eller råkar göra något. När de till exempel trampar någon på foten, visar att de är ledsna genom att säga förlåt (a.a.).

Enligt Wahlström (1996) är medlingsprocessen ett bra redskap när det handlar om att lösa konflikter och denna består av fyra steg som ska se till att de involverade ska komma överens. Det är här medlaren kommer in som steg ett för att hjälpa till att fastställa vad problemet är. Steg två är att båda individerna ska ta del av vad den andre känner och lyssna till varandras versioner om vad som har hänt. Som steg tre ska medlaren gå vidare genom att fråga båda individerna om hur de tycker att konflikten skall lösas och som steg fyra gå igenom vad som är genomförbart att göra för att alla ska må bra.

Åhs (1998) berättar om ett så kallat situationssamtal som de personer som varit med i konflikten skall ha. I situationssamtalet är det viktigt att intressera sig för båda versionerna av händelsen och hjälpa till att inte fokusera på vem som är den skyldige till uppkomsten av konflikten. Det är viktigt att lyssna till barnen och inte intressera sig så mycket för varför det hände och se till att lugnet har lagt sig hos de inblandade innan konflikten tas upp igen. Författaren anser även att det inte är viktigt att se till att barnen säger förlåt eller ger varandra några löften.

Åhs (1998) diskuterar genomgående ordet involveringspedagogik som används i arbetet med barnen som en grupp, där de vuxna använder sig av gruppens energi. Detta kan sedan leda till att det bildas en positiv och trygg stämning i barngruppen och genom detta gynna varje individs utveckling. Stämningen i gruppen kan aldrig bli bra om barnen talar illa om varandra och spelar en roll genom att inte vara sig själv. Om dessa uppföranden är vanligt förekommande i en barngrupp tyder det på att stämningen är mindre bra. På grund av detta frodas rädslor och barnen vill inte vara riktigt nära tillsammans. Detta kan förebyggas genom att använda sig av involveringspedagogik genom att börja med att lyssna på varandra i till exempel en konfliktsituation. (a.a.)

3. Problemformulering

Härmed upprepas att syftet med denna uppsats är att synliggöra förskollärarnas tankar och synsätt kring hur de uppfattar att de behandlar barnen ur ett genusperspektiv i konfliktsituationer.

Vår problemformulering är:

- Hur uppfattar förskollärare att de hanterar konflikter mellan sig själva och barnen beroende på barnets genus?
- Vad anser förskollärarna om barns beteende, skiljer det sig beroende på om barnet är en flicka eller pojke?

4. Empiri

4.1 Metod

I metoddelen kommer det att redovisas hur vi gått tillväga i samband med informationsökning, genomförande och bearbetning av intervjuerna. Förskollärarna kommer att benämnas som pedagoger i empirin och diskussionen.

4.1.1 Metodiska överväganden

I metoden kommer vi att använda oss av kvalitativa intervjuer med hjälp av semistrukturerade frågor. Det innebär att frågor förbereds och senare diskuteras med pedagogerna, när de intervjuas (Bilaga 2). Vi som intervjuar är flexibla och behöver inte följa frågorna i en följd. Under intervjun kan därför även den som intervjuas få utrymme att göra egna reflektioner och tillägg under intervjuens gång. Fördelen med denna typ av intervjufrågor är deras öppenhet (Denscombe, 2000)

Under intervjuerna används en bandspelare för att det ska bli lättare att koncentrera sig på vad intervjupersonerna har att säga och inte vara koncentrerade på att skriva ner vad som sägs. Denscombe (2000) menar att det finns både fördelar och nackdelar med att använda bandspelare vid en intervju. Fördelarna är att allt som sägs kan transkriberas ner på papper, och sparas och nackdelarna är att det visuella inte uppfattas under bandinspelningen. Vi valde att bara en av oss skulle medverka under intervjuens gång, eftersom flera personer kan påverka intervjupersonen negativt. Intervjupersonen kan känna sig obekvämt och inte veta vem den ska vända sig till.

4.1.2 Urval

Intervjuerna genomfördes i två kommuner, en lite större och en lite mindre kommun. I den större kommunen intervjuades fyra pedagoger och i den mindre två. De sex pedagogerna arbetar på tre olika förskolor, enbart på småbarnsavdelningar. Vi bestämde oss också att bara undersöka pedagoger som arbetar på kommunala förskolor med en traditionell syn på pedagogik. Vi ansåg att relevansen för uppsatsen blev mer tydlig om vi enbart riktade in oss mot en sorts pedagogik.

Detta var ett medvetet val, för om vi skulle gå in på andra arbetssätt inriktade mot en annan pedagogik till exempel Montessori, hade uppsatsen fått en annan vinkling.

Undersökningen började med att ta reda på vilka förskolor som hade småbarnsavdelningar. Därefter kontaktades dessa per telefon och fick information om undersökningen och ett erbjudande om att delta. Vi bestämde när intervjun skulle genomföras med pedagogerna och mailade även ut ett informationsblad om hur intervjun skulle gå till och att de kommer att vara anonyma i uppsatsen (Bilaga 1).

I resultatet kommer pedagogerna att benämnas som Pedagog A- F. Pedagog A har arbetat på sin avdelning i fyra år, pedagog B i ett och ett halvt år, pedagog C i cirka tre månader. Pedagog D har arbetat i 17 år, pedagog E i åtta år och pedagog F i två år. Alla pedagoger är kvinnor. I och med att pedagogerna från undersökningen har arbetat olika lång tid, har de olika synsätt på frågorna. Detta kan vara positivt därför att de då har olika erfarenheter, vilket kan leda till att vi får bredare och mer troliga svar på intervjufrågorna.

4.1.3 Datainsamling och bearbetning

Intervjuerna genomfördes på den arbetsplats där pedagogerna arbetar eftersom vi ville att de skulle känna sig trygga i miljön. Intervjuerna varade i cirka 25-30 minuter. Efter intervjuerna transkriberade vi materialet, det vill säga att vi skrev ner det inspelade materialet på papper. När intervjuerna var genomförda gick vi igenom alla svar och diskuterade med varandra om vilka av svaren som var relevanta för frågeställningarna. Därefter skrev vi ihop intervju svaren så att rätt svar kom in under rätt fråga. De avsnitt som kommer att tas upp i resultatet är följande: Genusskillnader, Konflikter i olika situationer, Pedagogens roll i genus och konflikthantering.

4.1.4 Etiska ställningstaganden

Förskollärarna blev informerade om att allt material som användes till studien skulle behandlas konfidentiellt (Bilaga 1). Det vill säga att allt som sades i intervjuerna skulle endast användas till vår uppsats och att de skulle förbli anonyma för alla utom oss.

4.1.5 Kritiska reflektioner kring val av metoder

Det är inte nödvändigtvis sanningen som intervjupersonerna förmedlar anser Denscombe (2000). Det de intervjuade berättar är deras förklaring på den specifika frågan och den speglar deras värderingar och åsikter.

När en bandspelare används kan de som intervjuas bli hämmade och själva situationen blir tillgjord. Detta var inget som märktes utan det kändes som om de intervjuade var bekväma i situationen. Därför kan det tänkas att bandspelaren inte hade någon påverkan på deras svar.

4.2 Resultat

I denna del av rapporten kommer resultatet av intervjuerna att redovisas. Vi har valt att dela in intervjufrågorna i tre olika avsnitt för att få ett bättre sammanhang kring svaren. Varje avsnitt kommer därefter att följas av en analys, som vi har valt att kalla tolkning.

4.2.1 Genusskillnader

4.2.1.1 Flickor

Pedagog A och E beskriver att det som utmärker en flicka är hennes biologiska kön. Pedagog C talar om att hon har läst mycket litteratur om genus och beskriver att en flicka är lugn, stilla, lyssnar och gör hon blir tillsagd. Flickor tar inte så mycket plats och de skriker inte eller pratar mycket. Det som skrämmer är att det ofta är så en flicka betar sig anser hon. Pedagog C vet inte om det är litteraturen som har påverkat henne att se på flickor på det sättet.

Pedagog D poängterar att flickor är väldigt olika. I hennes barngrupp finns det en flicka som är väldigt pojkkaktig. Hon tar för sig och härmar efter pojkarna och låter lika mycket som dem. De andra flickorna är mer tysta, gnälliga men samtidigt är de också lugnare, hörs och syns inte lika mycket. Pedagog F säger att det hon har stött på som utmärker en flicka är till exempel, att hon bär kjol, klänningar, mycket rosa och röda kläder och fina hårspännen. Pedagog B menar att många har förutfattade meningar om att flickor oftast sitter i ett hörn och leker med en docka, men enligt henne stämmer inte detta.

4.2.1.2 Pojkar

Pedagog A och E beskriver att det som utmärker en pojke är hans biologiska kön. Pedagog B poängterar att vissa vuxna och pedagoger kan tycka att det bara är pojkar som springer, men detta är inte något hon håller med om utan tvärtom. Pedagog C tycker att pojkar är mer aggressiva och skrikiga. Pedagog D instämmer i att pojkar hörs mer, att de är större i sina rörelser och att de tar mycket plats i barngruppen. Pedagog F förklarar att pojkar använder mer tuffa kläder, till exempel Spindelmannen och Turtles. Hon poängterar också att flickor blir lätt hjälpredor och att pojkar inte alltid behöver säga vad de vill, utan att de servas extra mycket.

4.2.1.3 Skillnader mellan flickor och pojkar

Pedagog A anser att när barnen är små så är det ingen skillnad utan att det är de vuxna och pedagogerna som skapar de olika skillnaderna på vägen. Detta håller även pedagog C med om och tillägger att vi klär dem olika. Pedagog A uttrycker att det är föräldrarna som visar oss vad det är för barn (flicka eller pojke) genom vilka kläder barnet har på sig. Pedagog E beskriver att det inte är pedagogerna som behandlar barnen olika utan att det är föräldrarna som gör det. Pedagogerna försöker påverka och förklara för föräldrarna att barnen är lika. Några exempel är att pojkarna ska vara tuffa, hårda, de ska klara mer och de ska inte gråta när de slår sig. Flickorna behandlas mer omvårdande och mjukare. Hon poängterar att barnen ska behandlas lika och ha samma möjligheter i livet. Pedagog A anser även att miljön barnen befinner sig i har betydelse för dessa yngre åldrar och hur de formas.

Pedagog B förklarar att det finns flickor som kan vara typiskt "flickiga" men de finns även pojkar som tycker om att leka med dockor. Vidare anser hon att det inte är någon större skillnad på barnen på en småbarnsavdelning, utan det blir oftast när de blir äldre. Detta är något pedagog E också håller med om och menar att barnen inte beter sig olika på småbarnsavdelning utan att de börjar bete sig olika när de kommer till syskonavdelning.

Det är skillnad på att arbeta i en stor pojkgrupp än i en stor flickgrupp, menar Pedagog D. När det är en stor pojkgrupp blir det mer liv och rörelse, det bli mer tuffa konflikter. Pojkarna väntar inte på att reda ut konflikten utan de slår till eller puttar iväg den som är närmast och river eller nyper varandra. I en stor flickgrupp blir det mer "gnabb och gnöl" eftersom de inte kan samsas om sakerna. Däremot hörs inte flickor lika mycket och de är lugnare. De har inte det här springbehovet som pojkar har. Hon vet inte varför pojkar springer och hoppar mer än vad flickor gör, det kanske beror på att pedagogerna inte stimulerar dem rätt.

Det finns skillnader på pojkar och flickor, förklarar Pedagog F. Generellt är vi olika som individer men tanken finns där att vi ska behandla dem likadant, men ändå gör vi inte det. Hon påpekar också att pojkar kan ha det lite lättare. De behöver oftast inte säga så mycket eftersom flickorna är snabbt framme och hjälper dem. Pojkar kan vara högljudda eftersom de har en annan stämma, men detta innebär inte att flickorna bara är tysta utan de kan också höras.

Pedagog B berättar att de arbetar efter att alla barn ska ha rätt till att prova allt och att de inte utgår från om barnet är en flicka eller pojke. Hon framhåller att idag ska de inte arbeta efter stereotyper det vill säga att vissa saker är flickgrejer och andra är pojkgrejer. Hon hänvisar även till att detta står i läroplanen och att vi inte får arbeta på det sättet. Slutligen tillägger Pedagog B att hon inte tycker att det är några skillnader mellan pojkar och flickor.

Barnen beter sig olika på grund av hur de blir bemötta, anser Pedagog C. Hon tror inte att barn föds till flicka eller till pojke, utan det är de vuxna som lär barnen hur de ska bete sig i den sociala miljön. Det med manliga och kvinnliga egenskaper är något vi uppfostras till och det är något de vuxna förstärker hos barnen, eftersom det är inpräntat hos oss.

4.2.1.4 Tolkning

Ett fåtal av pedagogerna beskriver att det biologiska könet är det som utmärker en flicka och en pojke. Två av pedagogerna beskriver att flickorna är tysta, lugna, gnälliga och gör det de blir tillsagda om. Dessa tankar pedagogerna har om flickor kan vara föreställningar antingen de har eller tror andra har. En pedagog beskriver att det som utmärker en flicka är att hon har fina hårspännen och rosa eller röda kläder. Att pedagogerna från undersökningen kan ha uppfattningen om att flickors kläder kan bero mycket på föräldrarnas inverkan, det är oftast de som väljer barnens kläder. En pedagog poängterar att det inte stämmer att de sitter i ett hörn och leker med dockor. Genom denna åsikt kan vi uppleva att pedagogen har en klar syn på att inte vara enkelspårig i sina tankar kring genus.

Pojkarna beskrivs som aggressiva, skrikiga tar mer plats i barngruppen och har tuffa kläder. En pedagog hävdar att andra vuxna tycker att pojkar springer mer men det är inget hon håller med om. Flickor blir lätt hjälpredor och pojkarna servas extra mycket hävdar en pedagog. De tankar pedagogerna har om pojkar kan tyckas som att det är många förutfattade meningar, eller är det så de upplever att pojkar verkligen är.

Flertalet av pedagogerna anser att de behandlar barnen lika på en småbarnsavdelning och att det är föräldrarna som visar hur barnet är och hur det ska se ut. En annan pedagog förklarar att det är skillnad på flickor och pojkar men att hon försöker att behandla dem lika. Men det blir ändå att de behandlas olika. Pedagogernas syn på hur de behandlar flickor respektive pojkar

kan vara att de verkligen vill känna att de inte gör någon skillnad. Detta kan bero på att allting är så fokuserat på genus just nu. Det är ”inne” med genuspedagogik.

En av pedagogerna anser att det blir mer liv och rörelse när barngruppen domineras av pojkar. Om flickorna dominerar i gruppen blir det mer ”gnabb och gnöl” men ett lugnare tempo. Detta kan bero på hur pedagogerna behandlar flickor och pojkar, hur de bemöter dem och deras handlande. En av pedagogerna tror att barnen beter sig olika på grund av hur den vuxna beter sig mot barnet. Det är de som lär barnet vad som är kvinnligt och manligt och representerar för barnen ett för normen gällande beteende. Orsakerna till detta kan vara att pedagogernas föreställningar och förutfattade meningar reflekteras i barnen.

4.2.2 Konflikt i olika situationer

4.2.2.1 Konflikt

Pedagog A anser att en konflikt uppstår i situationer där två parter inte kommer överens. Pedagog C har ungefär samma uppfattning om vad en konflikt är, då hon menar att det uppstår en meningsskiljaktighet. Det vill säga att det låser sig mellan två parter, till exempel att de inte kan kompromissa i en situation.

Enligt Pedagog D uppkommer en konflikt när individer har olika värderingar. Ett exempel kan vara när något har bestämts och den andra parten inte gör som det har sagts. Pedagog B och E anser att i en situation där det är något till exempel som barnet vill men inte får och inte accepterar detta, då kan det uppstå en konflikt. Pedagog F kunde inte definiera vad en konflikt var.

4.2.2.2 Konflikter mellan pedagog och barn

Enligt Pedagog C, E och F uppstår det flest konflikter vid rutinsituationer som till exempel, när barnen skall klä på sig och gå ut, eller när det är dags att städa undan. Matsituationen tillhör också de vanligaste konfliktsituationerna. Pedagog B anser att det är situationer då det handlar om uppfostran, när barnen kommer till den åldern då de börjar säga emot. Ett exempel kan vara ”jag vill inte” eller ”jag kan inte” när de blir ombudda att utföra en uppgift.

Pedagog D menar att de vanligaste konflikterna är när vi pedagoger inte tycker att barnen lyssnar eller när barnen inte har något intresse för det vi gör eller säger. Hon anser även att om hon känner sig stressad och barnen brister i fokus under aktiviteten, är det sig själv hon ser tillbaka på när hon reflekterar över situationen efteråt. Det handlar om hur hon hanterar situationen om det blir en konflikt eller inte. Pedagog E är av samma åsikt och håller med om att det beror helt på situationen och på vad energin läggs.

Den vanligaste konflikten är en lydnadskonflikt, att barnet inte har följt reglerna som gäller på avdelningen, poängterar Pedagog A.

4.2.2.3 Orsakerna

Pedagog A, D och E berättar att de orsaker som brukar ligga bakom konflikterna är att barnen testar gränserna hos de vuxna, vad vi tillåter och vad vi inte tillåter. Pedagog A poängterar att barnen försöker testa för att det inte finns någon uttalad regel för hur de ska bete sig. I den ålder som barnen befinner sig på en småbarnsavdelning hamnar de ofta i en så kallad trotsålder, då de börjar inse att de är en egen person och de vill försöka göra allting själva.

Från dag till dag kan det också vara av vikt, anser Pedagog E, hur barnet mår och om det har sovit ordentligt, bråkat med syskon eller föräldrar på morgonen innan de kom till förskolan. Små barn har ofta svårt att uttrycka sig verbalt och detta kan då leda till att de ofta hamnar i onödiga konflikter. Enligt Pedagog B kan det även vara så att hon som pedagog vet att barnet kan, men att den inte vill just den dagen, vilket då kan bero på samma orsaker som Pedagog E poängterar ovan.

Pedagog C menar att en orsak till konflikt kan vara att vi vuxna är otydliga mot barnen. I en situation då två pedagoger inte har samma synsätt, som till exempel i en påklädningssituation. Där den ena pedagogen arbetar för att barnet skall ta på sig så mycket som möjligt själv och den andra klär på barnet utan att det själv får hjälpa till. En situation kan även vara att en pedagog gör olika från gång till gång och även det kan kännas otydligt för barnet. Pedagog F tycker inte att det skall ställas för höga krav på barnet, det gäller att hitta en balans. En dag kanske barnet klarar allting själva medan det en annan dag inte gör det. Kanske har det då något klädesplagg som inte är lika enkelt att ta på sig och behöver då lite hjälp.

Enligt Pedagog C kan även brist på stimulans vara en bakomliggande orsak till konflikter. Ett exempel är att några barn sitter och leker med bilar och helt plötsligt börjar de kasta dem i väggen. Hon anser att om de då exempelvis haft en bilmatta att köra med bilarna på så hade detta kanske inte inträffat.

Pedagog F menar att det kan vara olika sorters konflikter, men hos små barn är det vanligast i situationer som kretsar kring jaget. Vidare anser hon att detta är en mognadsprocess som barnen skall gå igenom.

4.2.2.4 Tolkning

De flesta pedagogerna är överens om att en konflikt är en situation där två eller fler individer inte har samma värderingar. Hälften av pedagogerna har även samma åsikt om att de vanligaste konflikterna som uppstår i en barngrupp mellan barn och personal är vid rutinsituationer. Pedagogerna anser troligen detta eftersom det är i dessa situationer gränserna testas. När pedagogerna visar var gränserna går, vill barnen testa dem för att veta vad som gäller.

Brist på uppmärksamhet anser en av pedagogerna vara en vanlig orsak till konflikt. Barn hamnar i konflikt för att de vill att någon vuxen ska se dem. Det här synsättet kan bero på att pedagogerna ofta inte har den tiden de skulle behöva ge till barnen. En orsak kan vara allt administrativt arbete, som leder till att det inte finns tillräckligt med planeringstid för pedagogen att hinna med allt. Då blir oftast tiden med barnen lidande.

Ett problem som en av pedagogerna tar upp i intervjuerna är att vi vuxna inte är tillräckligt tydliga i vårt förhållningssätt till barnen. De får olika signaler genom att personalen inte är samspelta när det gäller vilka regler som gäller och var gränserna ska sättas. Dessa tankar kan vara ett vanligt problem. Om inte pedagogerna är samspelta i sitt förhållningssätt kan barnen bli osäkra på vad som verkligen gäller. Tydlighet kan vara ett viktigt verktyg i konflikterna pedagogerna har med barnen.

Barnets sociala hälsa kan också vara en bakomliggande orsak. Hemmet och miljön som barnen vistas i formar dem och om barnet inte mår bra hemma kan detta speglas i deras vistelse på förskolan. Detta kan då leda till fler konflikter både med personal och med andra

barn. Den här aspekten är intressant och tankeväckande trots att få pedagoger nämner den. Anledningen till att den här tanken togs upp kan vara för att barnets hälsa är viktig för att de ska må bra i sig själva och i sin omgivning. Fungerar de inte med sig själva, fungerar de inte heller med andra.

4.2.3 Pedagogens roll i genus och konflikthantering

4.2.3.1 Konflikthantering pedagog - barn

Pedagog A, B och E är överens om att de vuxna ska tala med barnen, be dem berätta vad som hänt och vilka åtgärder som ska vidtas. Pedagog E betonar även vikten av att de ska ta barnet till sig och krama dem om det behövs. Enligt Pedagog B mår barnen inte sämre av att tillåtas vara ledsna eller arga ibland om situationen kräver det. Vidare anser hon att vissa barn behöver vara ifred när de är upprörda, men det är viktigt att visa att hon finns där för dem ändå.

Enligt Pedagog A avgörs hennes agerande i konflikthanteringen beroende på konfliktens innehåll och deltagare om hur hon går vidare i situationen. När de sitter tillsammans med barnen så händer det ibland att pedagogen höjer rösten bara för att bryta mönstret men vid de flesta tillfällen är det viktigt att förklara för barnen varför och vad som är fel.

Pedagog D förklarar att hon sätter sig ner i barnens höjd, tar ögonkontakt och pratar med dem utan att ändra tonläget. Hon försöker alltid lösa konflikten innan hon släpper den och håller öppet för en möjlighet att lösa den senare om det inte går att lösa genast. Men hon försöker ändå se till att de är överens och att barnen har förstått att de är kompisar ändå.

Pedagog F anser det viktigt att de som pedagoger sätter gränser och är tydliga med vilka regler som gäller. I vissa situationer, när barnen är envisa trots att hon har sagt nej till någonting, kan hon ändå fullfölja konflikten för att mankera var gränsen går.

Om det handlar om allvarliga konflikter berättar Pedagog C, tar hon upp fallet med en specialpedagog om tillfälle ges. Där kan pedagogen få hjälp genom att förklara situationen och få råd om hur den kan hanteras.

4.2.3.2 Bemötandet flickor respektive pojkar i konfliktsituationer

Pedagog C anser att hon inte bemöter flickor och pojkar likadant. Flickor bemöts mjukare och mot pojkar blir tonläget lite hårdare. Vidare anser hon även att det är viktigt att få upp ögonen för hur pedagogen beter sig mot flickor respektive pojkar. Det första steget är att erkänna det olika bemötandet för sig själv.

Pedagog A, B, D, E och F anser själva att de hanterar konflikter med flickor respektive pojkar likadant. Men de ansåg att det hade varit intressant om någon utifrån skulle observera dem och se om de gör några skillnader för vissa var lite osäkra. Pedagog E förklarar att hon alltid tyckt det varit bra med jämställdhet och hur viktigt det är att vara medveten om sitt handlande i konfliktsituationer.

Enligt Pedagog A beror det på hur hon själv mår när konflikten väl inträffar och vad det är för konflikt. Hon anser att med pojkar är det mest direkta konflikter. Exempelvis att de är tuffare i sitt sätt att vara, vilket hon inte tycker att flickorna är. Men hon anser att det är mer konflikter med flickorna.

4.2.3.3 Förebyggande av konflikter

Enligt Pedagog A så arbetar hon inte för att förebygga konflikter, hon tillåter konflikterna för att det är ett sätt för barnen att utvecklas. Hon anser att de är överens i arbetslaget om att det får förekomma konflikter i barngruppen och de hjälper barnen att hantera dem. Som avslutning på intervjun poängterade Pedagog A ”Vi förebygger inte konflikter, vi välkomnar dem”.

Pedagog B menar att hon väljer vilka konflikter hon går in i. Somliga konflikter anser hon nödvändiga och då är det viktigt att visa att det är jag som bestämmer och inte barnet. Ett exempel på en sådan konflikt är till exempel om ett barn inte vill ha sin mössa på sig och det är 30 minusgrader ute. Då är det hon som pedagog som bestämmer om den skall vara på eller inte. Pedagog A poängterar verkligen att hon väljer i vilka situationer hon går in och tar konflikterna, för hon tycker det är onödigt att ge sig in i bråk om smågrejer.

Att dela upp barngruppen under dagen i smågrupper, anser Pedagog C vara en bra lösning. Det blir mer tid för varje barn och hon tror att det leder till färre konflikter, för att stämningen

i den lilla gruppen blir lugnare. Pedagog C, D och E tror att det är bra även för barnen att dela upp gruppen och att det finns vuxna i närheten.

Pedagog D anser det viktigt när en aktivitet genomförs att den ska fullföljas och inte avbrytas. Hon menar att barnen ser upp till oss pedagoger och om vi gör någonting, gör barnen likadant. Som pedagog måste vi lära oss att hantera konflikter och inte undvika dem. Pedagog D anser att det kan vara förebyggande, att få barnen samspelta och att de förstår varandra, det kan leda till att många konflikter undviks. Pedagog C tror även att om de vuxna sitter tillsammans med barnen när de leker så har de någon att vända sig till. Små barn vill gärna bli sedda av oss vuxna och bli bekräftade.

När det handlar om att förebygga konflikter anser Pedagog F att det är viktigt att vi inte ställer för höga krav på barnen genom att ge dem för många uppgifter att lösa på en gång.

4.2.3.4 Tolkning

De flesta av pedagogerna anser det viktigt att respektera barnet i hur det reagerar i en konfliktsituation. Tillsammans med pedagogen ska barnet komma fram till en lösning på konflikten. Pedagogernas tankar om vikten av diskussionen med barnet kan bero på att barnen kan få det svårare att lära sig hur de ska hantera konflikter, om inte någon visar dem hur de ska göra.

Flertalet av de intervjuade anser att de bemöter flickor och pojkar likadant i en konflikt situation. Om pedagogerna blivit observerade av någon är de medvetna om att resultatet kanske blivit annorlunda, men de vill ändå tro att de bemöter varje barn likadant. Även om vissa håller med om att de gör skillnad på flickor och pojkar i en konfliktsituation. För att kunna göra något åt det är det bra att de är medvetna om det, annars går det inte att göra någon förändring. Då kan det vara bra att observera varandra i arbetsgruppen, för att kunna utvecklas och få tips och idéer. Enligt pedagogerna är medvetenhet ett bra sätt att börja reflektera kring sitt arbetssätt. Detta kan leda till att de upptäcker hur de hanterar konflikter mot flickor respektive pojkar och om de gör några skillnader.

Det är viktigt att tillåta konflikter. Hanterar vi dem rätt, kan de få oss att utvecklas som individer. Dessa uppfattningar om utveckling kan bero på att pedagogerna har blivit mer

medvetna om läroplanen ända sedan arbetssättet började styras av den för cirka tio år sedan. En annan vinkel på att kunna förebygga är att välja vilka konflikter som kan utvecklas i positiv riktning. Är det alltid nödvändigt att ge sig in i situationen om det inte handlar om något stort?

Ett bra sätt att förebygga konflikter på kan vara att dela upp barnen i smågrupper under dagen. Detta leder till mindre oroligheter i barngruppen då de bara är några få i varje grupp. Varje barn får uppmärksamhet och blir stärkta i sin självkänsla. Barn gör som vi gör. Det är därför viktigt att avsluta aktiviteter, som startats upp tillsammans med barnen. Dessa synsätt kan bero på att om pedagogerna inte avslutar det de påbörjat gör inte heller barnen det. Lär de sig hur konflikter ska hanteras och att inte undvika dem, ser barnen dem som förebilder och tar efter.

Att få barngruppen i balans och lära sig att vara tillsammans även på det sociala planet, kan undvika många konflikter. Därför är det bra om pedagogerna finns till hands för barnen hela tiden och är där de befinner sig under dagen, för att vara deras förebilder. Detta ord används frekvent av pedagogerna, kanske kan detta vara för att det har blivit så tydligt hur viktig pedagogen är för barnets utveckling. Det är även viktigt att inte begära för mycket av barnen på en gång. En av anledningarna till denna tanke kan vara att det kan leda till att barnen gör revolt bara för att det blir för mycket för dem.

5. Diskussion

Syftet med denna uppsats är att synliggöra förskollära tankar och synsätt kring hur de uppfattar att de behandlar barnen ur ett genusperspektiv i konfliktsituationer. Vi kommer i denna del av uppsatsen redogöra för vad vi har kommit fram till och stödjer detta med vad teoretikerna och pedagogerna anser.

Svaleryd (2002) betonar hur viktigt det är när barnet växer upp, att den har personer i sin närhet som har en öppen syn och värderingar på hur människor ska behandlas. Detta för att barnet själv ska bli trygg i sin egen identitet. Förskolan ska behandla barnen lika enligt Lpfö98. Ändå anser två pedagoger att de är medvetna om att de särbehandlar barnen, på grund av att de är flickor eller pojkar. De övriga pedagogerna anser att de behandlar alla barn lika men när barnen har lämnat småbarnsavdelningen börjar barnens olikheter att träda fram. Vi ställer oss frågan om detta verkligen stämmer? Wahlström (2005) menar att de förutfattade meningarna om flickor och pojkar ligger djupt rotade inom oss, därför gör vi automatiskt skillnader på dem även om vi inte tänker på det. Därför ställer vi oss tveksamma till att det inte finns skillnader hos barnen på en småbarnsavdelning.

Hälften av pedagogerna var överens om att flickor är lugna, tysta och gnälliga. Det finns undantag, men ändå uppfattas flickor på detta sätt. Pedagogerna uppfattar pojkarna som högljudda, samt att de kräver mer uppmärksamhet och ett större springbehov, men även här finns undantag. En av pedagogerna beskriver en flicka som hon kallar ”pojktig”, eftersom hon härmar pojkarna. Detta är intressant eftersom att den här flickan antagligen har upptäckt att om hon beter sig som pojkarna får hon också mer uppmärksamhet från pedagogerna.

Vi anser att flickor överlag lyssnar mer på pedagogen och anpassar sig till att ”leka” lugna lekar så att det inte blir stökigt och blir ett problem för pedagogerna. Pojkar får därmed en större yta att röra sig på och deras lekar är mer acceptabla för pedagogerna. Det är inte lika upprörande om pojkar leker våldsamma lekar eftersom de har ett större behov att röra på sig. Vår uppfattning om detta är att barnen har ett lika stort behov för att få utlopp för sina fantasier. Vad barnen tillåts att göra beror på vilka regler pedagogen som möter barnen har. Detta är något även Öhman (2003) håller med om.

Enligt vår mening arbetar till största delen kvinnor i förskolan. Detta kan leda till att det blir större krav på flickorna. De ska bli självständiga eftersom kvinnor ofta får den rollen i

uppfostran, att vara omhändertagande. Månsson (2000) påpekar att flickor får ta mer ansvar över sig själva än pojkar. Detta leder då till att flickor stärks mer i sin självständighet och utvecklas därmed fortare. En av pedagogerna menar att det kan bli så att flickor ofta hjälper pedagogerna att hålla reda på de övriga barnen och de får små uppgifter att sköta. Hon berättar även att flickor ofta hjälper pojkar med olika saker. Månsson (2000) och Svaleryd (2002) hävdar att pojkar ofta hamnar i fokus. De får mer uppmärksamhet av pedagogerna och de får sina behov uppfyllda i större utsträckning än flickorna. Enligt resultatet från undersökningen anser även vi att detta beror på att pojkar hörs mer och tar större plats i barngruppen, vilket innebär att vi som pedagoger uppmärksammar dem mer än flickorna.

Hälften av pedagogerna var överens om att de flesta konflikter som uppstår mellan barn och pedagog inträffar vid rutinsituationer, exempelvis matsituationer, på- och avklädningssituationer, städning och vid blöjbytet. Den vanligaste orsaken är att barnen testar gränserna hos pedagogerna. Eftersom inte alla pedagoger är samspelta när det gäller vilka regler som finns på avdelningen uppstår osäkerhet hos barnen om vad som gäller och då kan det bli konflikter. En annan orsak kan vara när pedagoger ger barnen för många uppgifter på samma gång. Det bildas då en otydlighet hos barnen. Detta kan bli problematiskt eftersom små barn kan ha svårare att komma ihåg allt. Vidare kan det då leda till en irritation hos pedagogerna eftersom de anser att barnen inte lyssnar på dem. Pedagogerna har samma uppfattning som Carlander (1989) och Wahlström (1996) om vilka orsaker som ligger bakom konflikterna. Vi håller med pedagogerna och teoretikerna, att de vanligaste konflikterna uppstår vid återkommande situationer som uppstår varje dag. Barn testar gränser för att de vill undersöka vad som är tillåtet och inte. Då utvecklas de till självständiga individer.

Pedagogerna anser precis som teoretikerna Malten (1998), Carlander (1989), Wahlström (1996), Åhs (1998) och Öhman (2003) att dialogen har en stor betydelse för hur en konfliktsituation hanteras. Vi anser det viktigt att barnen förstår vad som har hänt och varför, diskuterar vi inte konflikten med barnen kan de anta att det som hände är acceptabelt och fortsätta med beteendet. Om en liknande konflikt uppstår vid ett senare tillfälle och barnets beteende inte accepteras utan får en tillsägelse, kan denna motstridighet leda till att barnet har svårt för att förstå detta. Vi håller med Öhman (2003) att i konfliktsituationer är det av yttersta vikt att vi är konsekventa för att barnet ska veta vad som gäller.

Hälften av pedagogerna poängterade att det inte handlar om att förebygga konflikter utan att tillåta dem. Konfliktsituationerna kan användas som ett sätt för barnen att utvecklas. Detta håller vi med om eftersom barn måste tillåtas att hamna i konflikter och försöka att hantera dem själva innan vi ingriper. Om vi ständigt hanterar konflikterna åt dem lär de sig aldrig att reda ut dem på egen hand.

Flertalet av pedagogerna berättar att de delar in barnen i smågrupper eftersom det då blir färre barn för dem att fokusera på. De kan då ge varje barn mer uppmärksamhet och de tror att detta kan leda till färre konflikter i barngruppen. Åhs (1998) anser att om pedagogen arbetar efter involveringspedagogik stärker detta gruppkänslan. Barnen lär sig att vi alla är olika som individer men att vi ändå kan tycka om varandra och fungera tillsammans. Arbetar vi efter detta synsätt stärker vi barnen i deras självkänsla och de får en förståelse för att vi är lika även om vi tänker och ser på saker på olika sätt.

Wahlström (1996) beskriver hur flickor och pojkar hanterar konflikter, flickor indirekt och pojkar direkt. Detta kan stämma överens med de flesta barn, men ändå anser vi att inte alla barn kan sättas under samma kategori eftersom vi är olika som individer och hanterar situationer på olika sätt. En av pedagogerna hävdar att hon inte bemöter flickor och pojkar likadant. Hon är mjukare i tonläget mot flickorna och mot pojkarna är hon hårdare. De övriga pedagogerna är överens om att de behandlar flickor och pojkar likadant i konfliktsituationer. Vi tror att genom att filma och observera varandra kan detta tydliggöra om vi är objektiva mot flickor respektive pojkar. Detta höll även alla pedagogerna från undersökningen med om. Genom detta kan vi medvetandegöra hur vi behandlar barnen utifrån vilket genus de har. John och von Sabljar (2006) betonar vikten av att vi som pedagoger kommer till insikt med vilka föreställningar vi har om respektive kön. Först och främst är detta förhållningssätt till för pedagogerna. Vi tycker att våra egna åsikter och värderingar om vad som anses vara kvinnligt och manligt måste vara klara för oss som pedagoger, för att i konfliktsituationer kunna vara konsekventa och behandla barnen likvärdigt. Därigenom kan vi sedan diskutera och argumentera för vad vi tror på för att kunna förändra vårt synsätt om genuspedagogik i konfliktsituationer och stärka barnen i sin könsroll.

5.1 Vidare forskning

Genom den här undersökningen har vi förstått vikten av att vi som pedagoger är medvetna om sina föreställningar och förutfattade meningar för att kunna förändra gamla och invanda värderingar. För att kunna förändra sig så måste pedagogerna reflektera över hur de beter sig mot varandra inom arbetslaget och barnen. Denna uppsats tror vi kan leda till att pedagoger förstår vikten av att börja med genuspedagogik även för pedagoger som arbetar på en småbarnsavdelning. För att vi vuxna sätter ”avtryck” på barnen genom vårt eget beteende. Därför hade det varit intressant att vidareutveckla denna uppsats genom att filma dessa pedagoger som anser sig bemöta flickor och pojkar likadant för att se om detta stämmer. Även om pedagogerna tror sig bemöta alla individer lika, tror inte vi att detta alltid stämmer. Det kan vara både positivt och negativt. Barnen ska få vara olika när de är på en småbarnsavdelning. Vi anser att barnen ska ha samma förutsättningar, men att vi ändå inte ska undvika att uppmuntra olikheter.

6. Sammanfattning

Syftet med denna uppsats är att synliggöra förskollärarnas tankar och synsätt kring hur de uppfattar att de behandlar barnen ur ett genusperspektiv i konfliktsituationer. Vår problemformulering blev därmed: ”Hur uppfattar förskollärare att de hanterar konflikter mellan sig själva och barnen beroende på barnets genus? Vad anser förskollärarna om barns beteende, skiljer det sig beroende på om barnet är en flicka eller pojke?”

I vår forskningsbakgrund tar vi upp vad genus innebär och hur teoretikerna beskriver flickor och pojkar. Därefter går vi igenom hur pedagogen förhåller sig till barnet beroende på om de är flickor eller pojkar. Avslutningsvis följer avsnitt om metoder och hur konflikter kan hanteras.

Metoden som valdes för att få fram vad pedagogerna hade för tankar och syn om genus och konflikter, var kvalitativa intervjuer med semistrukturerade frågor. Vid intervjuerna använde vi oss av ljudupptagare för att lätt kunna gå tillbaka och inte gå miste om viktig information.

I resultatet kom vi fram till att de flesta pedagoger ansåg sig behandla flickor och pojkar lika i konfliktsituationer medan en poängterade att hon inte gjorde det. Men alla pedagogerna var av åsikten att om de hade blivit observerade eller filmade kanske de egentligen inte behandlade barnen lika.

Det vi har kommit fram till i vår uppsats är att pedagoger måste bli medvetna om sitt förhållningssätt i konfliktsituationer ur ett genusperspektiv. För att de sedan ska kunna behandla barnen lika och inte beroende på vilket genus de har.

7. Referenslista

Brännlund, L. (1991). *Konflikthantering -handbok för realister*. Borås, Bokförlaget Natur och Kultur. ISBN 91-27-02863-1

Carlander, M. (1989) *Konflikter och konfliktbearbetning*. Almqvist & Wiksell Läromedel. ISBN 91-21-10445-X.

Denscombe, M. (2000). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund, Studentlitteratur. ISBN 91-44-01280-2

Henkel, K. (2006). *En jämställd förskola - teori och praktik*. Falun, Scandbook AB. ISBN 978-91-976401-0-7

Hillevi Lenz Taguchi (2003). ”Det finns inga naturliga kön”. *Pedagogiska magasinet nr 4*. Stockholm, Lärarförbundet.

John och von Sabljar. (2006) ”Ett nytt sätt att betrakta världen”. *Jämställdhet gör världen rikare: En inspirationsskrift för skolans alla lärare om jämställdhet för hållbar utveckling i ett globalt perspektiv*. Projektledare och redaktör: Eva Lena Volk. Stockholm: Sida. ISBN 91-586-2152-0

Kjellberg, K. (2005). *Snacka om jämställdhet*. Sverige, Rädda Barnen förlag. ISBN 91-7321-175-3.

Maltén, A. (1998). *Kommunikation och konflikthantering – en introduktion*. Lund, Studentlitteratur. ISBN 91-44-00808-2.

Månsson, A. (2000) *Möten som formar – interaktionsmönster på förskolan mellan pedagoger och de yngsta barnen i ett genusperspektiv*. Malmö Högskola, Lärarutbildningen. ISBN 91-88810-10-0.

Rithander, S. (1991). *Flickor och pojkar i förskolan - hjälpfröknar och rebeller*. Falköping, Almqvist & Wiksell förlag AB. ISBN 91-21-12298-9.

Skolverket (1999). *Olika på lika villkor - En antologi om jämställdhet i förskolan*. Uppsala, Skolverket. ISBN 91-89313-18-6

Svaleryd, K. (2006). ”Varför genusmedveten pedagogik?”. *Jämställdhet gör världen rikare: En inspirationsskrift för skolans alla lärare om jämställdhet för hållbar utveckling i ett globalt perspektiv*. Projektledare och redaktör: Eva Lena Volk. Stockholm: Sida.

ISBN 91-586-2152-0

Svaleryd, K. (2002). *Genuspedagogik*. Stockholm, Liber AB. ISBN 91-47-05148-5.

Tallberg-Broman, I. (2002). *Pedagogiskt arbete och kön – med historiska och nutida exempel*. Lund, Studentlitteratur.
ISBN 91-44-01805-3

Utbildningsdepartementet, (1998). *Läroplan för förskolan 1998, (Lpfö 98)* Stockholm: Fritzes förlag.

Wahlström, K. (2005) *Flickor – pojkar och pedagoger – jämställdhetspedagogik i praktiken*. Kristianstad, Kristianstads Boktryckeri AB.
ISBN 91-25-04004-9

Wahlström- O, G. (1996) *Hantera konflikter – men hur? – Metodbok för pedagoger*. Stockholm, Runa förlag AB.
ISBN 91-88298-27-2.

Åhs, O. (1998) *Bortom bråk och hårt klimat – om att utveckla social förmåga i skola och förskola*. Stockholm, Runa förlag AB.
ISBN 91-88298-38-8.

Öhman, M. (2003). *Empati genom lek och språk*. 2 uppl. Stockholm, Liber AB.
ISBN 91-47-05192-2 .

http://www.scb.se/templates/pressinfo____176810.asp

Bilaga 1

Intervjufrågor

Hur länge har du arbetat som förskollärare?

På småbarnsavdelning? Den här avdelningen?

Vad anses vara en konflikt enligt dig?

Vilka konflikter uppstår oftast mellan pedagog och barn?

Vad brukar det vara för orsaker till konflikterna?

Beskriv vad som utmärker en pojke.

Beskriv vad som utmärker en flicka.

Anser du att det är någon skillnad på flickor och pojkar?

Hur hanterar du en konflikt när den uppstår mellan barn och pedagog?

Anser du att du bemöter flickor och pojkar likadant i konfliktsituationer?

Hur arbetar du för att förebygga konflikter i din barngrupp?

Bilaga 2

Hej

Vi är två lärarstudier som läser vår sista termin på lärarutbildningen på Högskolan Kristianstad. Just nu skriver vi vår c-uppsats och skulle behöva din hjälp.

Uppsatsen ska synliggöra pedagogernas förhållningssätt till konflikter mellan barn och pedagog på en småbarnsavdelning och det kommer även att vara en vinkel mot genusperspektivet.

Intervjun tar ca en halvtimme och kommer att utföras av en forskare. Ljudupptagare kommer att användas för att få en så rättvis bild av vad du säger som möjligt. Banden kommer efter bearbetning befinna sig hos oss och det är ingen mer än vi som kommer att ha tillgång till materialet under uppsatsens utförande. Alla namnen kommer att benämnas som pedagoger och ingen kommer att kunna ta reda på vem som har sagt vad.

Jag vill gärna att du innan intervjun fundera lite på hur du ser på konflikter och hur du ser på flickor och pojkar på en småbarnsavdelning.

Har ni frågor eller funderingar inför intervjun kan du nå oss på telefon eller mail.
Annars så syns vi XXXXX den XX november klockan XX

Med vänliga Hälsningar

Annika Johansson

Mail: XXXXX

tel. XXXXXXXX

Hanna Säbrink

Mail: XXXXXXXXXX

tel. XXXXXXXXX